

تبیین پدیدارشناسانه تجارب زیسته نوجوانان ایرانی از امید به آینده

Phenomenological Explanation of Iranian Adolescents' lived Experiences from Hope to the Future

Mohsen Niazi, PhD
University of Kashan

Sayed Hossein Siadatian, PhD
University of Isfahan

سیدحسین سیادتیان*
دکتری روان‌شناسی کودکان استثنایی
دانشگاه اصفهان

محسن نیازی
استاد گروه جامعه‌شناسی
دانشگاه کاشان

Farideh Eivazi
PhD Candidate in Sociology, University of Kashan

فریده عیوضی
دانشجوی دکتری جامعه‌شناسی، دانشگاه کاشان

چکیده

هدف این پژوهش تبیین پدیدارشناسانه تجارب زیسته نوجوانان ایرانی از امید به آینده بود. این پژوهش کیفی و از نوع پدیدارشناسی و جمعیت شرکت‌کنندگان شامل ۱۷ نفر نوجوان که براساس نمونه‌برداری هدفمند به منظور انجام مصاحبه نیمه‌ساختاریافته انتخاب شدند و تا رسیدن به اشباع نظری، جمع‌آوری داده‌ها ادامه پیدا کرد. به منظور تحلیل داده‌ها از روش کلازی استفاده شد. تحلیل داده‌ها منجر به شناسایی ۲ مضمون اصلی و ۱۰ مضمون فرعی بود. مضمون‌های اصلی عبارتند از عوامل امیددهنده و عوامل ناامیدکننده. مضامین فرعی نیز شامل امنیت روانی در خانواده، مثبت‌نگری و هدفمندی، مهاجرت، گروه دوستان، شرایط اجتماعی، وضعیت اقتصادی، محدودیت‌ها، رسانه و مقایسه‌گری، بی‌هدفی و بی‌انگیزگی و آینده شغلی بودند. نتایج حاکی از آن بود در جهت ایجاد و افزایش امیدواری به آینده در نوجوانان بایستی نوجوان، خانواده و جامعه تصمیم‌گیری و برنامه‌های منسجمی را اتخاذ نمایند.

واژه‌های کلیدی: امید به آینده، پدیدارشناسی، تجربه زیسته، نوجوانان

Abstract

The aim of this research was to explain phenomenologically the lived experiences of Iranian adolescents regarding hope for the future. This qualitative and phenomenological research and the population of participants included 17 adolescents who were selected based on purposeful sampling in order to conduct semi-structured interviews and continued data collection until reaching theoretical saturation. In order to analyze the data, Colaizzi's method was used. Data analysis led to the identification of 2 main themes and 10 sub-themes. The main themes are promising factors and disappointing factors. Sub-themes included psychological security in the family, positivity and purposefulness, immigration, group of friends, social conditions, economic status, limitations, media and comparison, aimlessness and lack of motivation, and career future. The results indicated that in order to create and increase hope for the future in teenagers, adolescents, family and society should adopt coherent plans and decisions.

Keywords: hope for the future, lived experience, phenomenology, adolescents

received: 22 September 2023

accepted: 09 September 2024

دریافت: ۱۴۰۲/۰۶/۳۱

پذیرش: ۱۴۰۳/۰۶/۱۹

*Contact information: h.siadatian@gmail.com

مقدمه

اغلب متخصصان روان‌شناسی و علوم تربیتی بر این باورند که دوره نوجوانی^۱ حساس‌ترین، بحرانی‌ترین و مهم‌ترین دوره تحول هر انسان است. سازمان بهداشت جهانی^۲ نوجوانی را مرحله بین کودکی و بزرگسالی تعریف می‌کند که شامل ۱۰ تا ۱۹ سالگی می‌شود. در این دوره فرد بلوغ را تجربه می‌کند، در پی کشف هویت خود است و به دنبال استقلال و جدایی از وابستگی‌های دوران کودکی و خانواده است، به همین دلیل در این دوره نوجوانان دارای وضعیت روانی با ثباتی نیستند. در این دوران است که معمولاً بیشترین مشکلات رفتاری برای نوجوانان به وجود می‌آید (وو و دیگران، ۲۰۲۲). در این چرخه تحول و دگرگونی که پس از کودکی به وقوع می‌پیوندد تغییرات جسمانی، جنسی، روانی و نیز تغییر در الزامات اجتماعی مشاهده می‌شود که برای نوجوان می‌تواند تحولات و بحران‌هایی را به همراه داشته باشد (جاکوبسن، ساندین، هوگبرگ و جوسفسون، ۲۰۲۲). در نتیجه چنین تحولات عمیقی، نوجوان قدم به دنیای درون خود می‌گذارد و قدرت تفکر را درک می‌کند (گاتلود و دیگران، ۲۰۲۳). نوجوانان برای مقابله با تنش‌های خود و گذر از چالش‌ها از راهبردهای سازش‌یافته مختلف نظیر بهره‌گیری از امید و امیدواری استفاده می‌کنند که با تکامل روانی و اجتماعی آن‌ها مرتبط است (پاراموس، فریرا، لورینو، و چاریز، ۲۰۲۳).

به عقیده اسنایدر و دیگران (۲۰۰۲)، امید نوعی روند فکری است که دارای دو جزء عامل (اراده‌های هدفمند) و مسیرها^۳ (طرح‌های هدفمند) است. هر دو بعد از طریق رفتارهای هدفمند در تشکیل و تعیین امید ضروری است و موجب سازش‌یافتگی و سلامت جسمانی و روانی می‌شود. مسیرهای جزء شناختی امید و نشان‌دهنده برداشت شخصی فرد در مورد توانایی خود برای دستیابی به اهداف گذشته، حال و آینده است. تفکر عامل^۴ به معنای باور اعتقاد به این نکته است که فرد می‌تواند از طریق راههای فرضی به سوی هدفی

مشخص حرکت کند و به آن دست یابد. به‌ویژه در زمان رویارویی با موانع وجود تفکر عامل، در ایجاد انگیزه لازم برای قدم‌گذاشتن در مسیرهای دیگر حائز اهمیت است (گروال و پورتر، ۲۰۰۷). زیرا امید به‌عنوان احساس دستیابی موفقیت‌آمیز به اهداف زندگی در نظر گرفته می‌شود، باورهای فرد را در مقابله بهتر تقویت می‌کند که این خود تمایل به خودکشی را کاهش می‌دهد (مادوز، کاسلو، تامپسون و جورکوویچ، ۲۰۰۵). داشتن معنا در زندگی در تعامل با امید می‌تواند سبب افزایش شادی (فاریداف، یوسریدای و سانيف، ۲۰۲۱)، رضایت از زندگی، عواطف مثبت و کاهش افسردگی شود (ماسخارو و روزن، ۲۰۰۵).

امید به‌آینده به‌عنوان پیش‌نیاز پیشرفت و پویایی در انسان تلقی می‌شود (راتنر و دیگران، ۲۰۲۳). افراد امیدوار نسبت به کسانی که امید به آینده کمی دارند دلبستگی ایمن‌تری دارند، تغذیه و مراقبت بهتری را دریافت کرده و از حمایت اجتماعی کافی برای انطباق با مشکلات برخوردارند. تعارض خانوادگی آن‌ها کمتر و والدین قابل پیش‌بینی‌تری داشته‌اند. کودکانی که مورد بی‌توجهی قرار می‌گیرند، فردی را ندارند که افکار امیدوارکننده را به آن‌ها بیاموزد. در چنین شرایطی، عملکرد مراقبان منبع اراده و حمایت برای کودک نیست و موجب از بین رفتن افکار هدفمند وی می‌شود (گروال و پورتر، ۲۰۰۷). اهمیت وجود امید در سلامت و بهزیستی روانی افراد به حدی است که امید درمانی به‌عنوان یک روی آورد نوین در روان‌شناسی و روان‌درمانی مطرح شده و در تلاش است تا با القای امید، سطح رضایت از زندگی را در افراد افزایش دهد (هوپ و دیگران، ۲۰۲۳). علاوه بر این، سه مؤلفه هدفمندی، برنامه‌ریزی و تناسب برنامه با توانایی‌های فردی در این درمان پوشش داده شده است (ژو و دیگران، ۲۰۲۲).

از طرف دیگر نوجوانان به‌طور معمول، آینده‌محورند و به داشتن یک زندگی خوب در آینده، امیدوارند. امید به داشتن زندگی بهتر موجب بهبود و ارتقای سازش‌یافتگی نوجوان می‌شود. امیدواری

1 - adolescent

2 -World Health Organization

3 - pathways

4 - active thinking

کیفیتی درونی است که از عوامل بیرونی نیز تأثیر می‌پذیرد و می‌تواند در نوجوانان، یک میانجی قدرتمند میان حمایت اجتماعی و سلامت محسوب شود (جانتن، فلاحی و سیفی، ۲۰۱۵). امیدواری می‌تواند به فرد و گروه انرژی دهد؛ به‌همین دلیل نوجوانانی که بیشتر امیدوارند، مسئولیت بیشتری در قبال مراقبت از خود احساس می‌کنند و به کوشش‌های دیگران برای ارائه مراقبت نیز پاسخ مناسب می‌دهند (سومرز، گیل اسکالسکی، فلت و نوپن، ۲۰۲۲). براساس پژوهش‌های انجام شده، امیدواری برای تداوم سلامت و دستیابی به اهداف نوجوانان ضروری است و می‌تواند تأثیرات درمانی بر پیامدهای سلامت داشته باشد (میلر و دیگران، ۲۰۲۰). نوجوانان برای انتخاب اهداف و حرکت رو به سوی آینده نیاز به امید دارند و نبود امید می‌تواند نگرش آنان را نسبت به میزان تأثیر بر ایجاد شرایط مطلوب از بین ببرد (سومرز و دیگران، ۲۰۲۲) از این‌رو چن، هابنر و تیان (۲۰۲۰) معتقدند در شرایط اجتماعی پرالتهاب، آنچه بیشتر در نوجوانان دستخوش تغییر و به‌هم ریختگی می‌شود، امید و امید به آینده است و بنابراین نیازمند بررسی و پژوهش‌های عمیق‌تری است.

در زمینه آثار امید و امیدواری در نوجوانان تاکنون پژوهش‌هایی متعدد انجام شده است. از جمله پژوهش‌های کمی، زیبا و دیگران (۲۰۲۳) نشان دادند با استفاده از تکنیک‌های مبتنی بر مداخله شناختی رفتاری می‌توان امید و تاب‌آوری در نوجوانان را افزایش داد. کاشی و ابارا، جوفیوارا و دوی و یاماها (۲۰۲۲) به این نتیجه رسیدند که داشتن امید به آینده با بهبود عملکرد تحصیلی در نوجوانان ارتباط دارد. فریزر، بریک، الکساندر و فابز (۲۰۲۱) در پژوهش خود گزارش کردند که احساس امیدواری یکی از شرایط مهم برای سلامت، رفاه، موفقیت تحصیلی و پیشرفت نوجوانان است. علاوه بر این، امید می‌تواند به انتقال از پایه راهنمایی به پایه دبیرستان کمک کند، زیرا این انتقال با چالش‌هایی همچون تنیدگی‌های مربوط به مدرسه همراه است و نوجوانانی که دارای امید هستند، سازش‌یافتگی

بهتری با محیط و انتظارات اطرافیان خود دارند (ژنگ و همکاران، ۲۰۲۳). هاشمیان، نامداری و عابدی (۲۰۲۲) دریافتند امیددرمانی می‌تواند ابعاد کیفیت زندگی و حرمت خود دختران افسرده نوجوان را بهبود بخشد. اسکندری پیلهرود، نجفیان‌پور و نژادمحمدی (۲۰۱۹) به این نتیجه رسیدند که آموزش مهارت‌های مثبت‌اندیشی به نوجوانان بدسرپرست، منجر به افزایش حرمت خود و امید در آنها می‌شود. کمری و فولادچنگ (۲۰۱۶) نیز در پژوهش خود نشان دادند که آموزش معنویت‌درمانی مبتنی بر مثبت‌نگری، تأثیر زیادی بر میزان امید و رضایت از زندگی نوجوانان دارد. همچنین نتایج پژوهش‌های کرمی‌دولتشاه، تقواییانی و نیکدل (۲۰۱۹) به عوامل تعیین‌کننده روان‌شناختی امید به آینده، عباس‌زاده، علیزاده‌قدم، دولتی و موسوی (۲۰۱۶) به ارتباط دین‌داری و سلامت معنوی، عبدالهی (۲۰۲۰)، امیرخان‌نژاد و صباغ (۲۰۱۵) به عوامل اقتصادی، مرادی و صفاریان (۲۰۱۸)، و مردانی‌فر، ظهیری‌نیا و رستگار (۲۰۱۹) به تأثیر سرمایه اجتماعی بر امید به آینده تأکید دارند.

در بررسی‌های انجام‌شده، مشخص شده است که تاکنون پژوهشی به‌صورت کیفی در زمینه مفهوم و عوامل تأثیرگذار بر امید نوجوانان انجام نشده است. به‌نظر می‌رسد برای درک بهتر و عمیق‌تر این مفهوم و شناسایی عوامل مؤثر بر آن، نیاز به انجام پژوهش‌های کیفی وجود دارد؛ چرا که شناسایی جامع این عوامل تنها زمانی ممکن است که پژوهشگر فضایی برای گفتگوهای عمیق با مشارکت‌کنندگان فراهم کند. در این گفتگوها، با توجه به توانایی نوجوانان در انجام مصاحبه و بیان عقاید خود، پژوهشگر پس از ایجاد اعتماد متقابل، تلاش می‌کند با واکاوی دقیق تجارب زیسته آن‌ها از امید به آینده، عوامل مؤثر را شناسایی کند. از آنجا که این عوامل بیشتر جنبه ذهنی و درونی دارند، در صورت همکاری می‌توان از تجربه زیسته، به‌عنوان یکی از روش‌های پژوهش کیفی که بر تجربه درونی افراد تأکید دارد (نصر و دیگران، ۲۰۱۴)، بهره برد. بنابراین، پژوهش حاضر کوشیده است تا به این پرسش پاسخ دهد که مهم‌ترین عوامل مؤثر بر امید به

آینده در نوجوانان ایرانی چیست؟

روش

این پژوهش از نوع کیفی است و با بهره‌گیری از سنت پژوهشی تجربه‌زیسته و به شیوه پدیدارشناسی کوشیده است واقعیت را آن‌گونه که برای افراد مورد پژوهش آشکار می‌شود، شناسایی کند. در اجرای این پژوهش، به جای استفاده از داده‌ها برای آزمون فرضیه‌های برخاسته از مبانی نظری که در تحقیقات کمی انجام می‌شود، از گزارش‌های کلامی افراد درباره تجربیاتشان به‌عنوان داده استفاده شد. جامعه آماری نوجوانان دختر و پسر ۱۴ تا ۱۸ ساله شهر گوهردشت کرج در سال تحصیلی ۱۴۰۱-۱۴۰۲ و نمونه‌برداری به شیوه هدفمند بود. تحلیل داده‌های کیفی به‌طور همزمان با جمع‌آوری داده‌ها شروع شد. این فرایند چرخشی جمع‌آوری و تحلیل داده‌ها در نهایت به نقطه‌ای در جمع‌آوری داده‌ها منتهی شد که در آن دستبندی یا موضوع جدیدی شکل نگرفت و بدین گونه اشباع نظری حاصل شد (کراپتری، ۱۹۹۹). واحدهای معنایی استخراج‌شده از مصاحبه‌های سیزدهم به بعد تکرار یافته‌های قبلی بود و داده‌های به‌دست‌آمده از چهار مصاحبه آخر برای تأیید و حمایت از یافته‌های پیشین سازمان‌دهی شدند، به‌طوری که داده‌های جدیدی به‌دست نیامد. در نهایت، پژوهش با حجم نمونه ۱۷ نفر به پایان رسید. جمع‌آوری داده‌ها از طریق مصاحبه‌های عمیق نیمه‌ساختار یافته و به‌صورت فردی و چهره‌به‌چهره انجام شد. مصاحبه‌ها چندین بار گوش داده شد و متن آن به‌دقت کلمه به کلمه نوشته شد. برای تحلیل داده‌ها از روش هفت‌مرحله‌ای کلازی استفاده شد. این هفت مرحله عبارت‌اند از: ۱- خواندن دقیق توصیف‌ها و یافته‌های مهم شرکت‌کنندگان، ۲- استخراج عبارات و جملات کلیدی مرتبط با پدیده، ۳- مفهوم‌بخشی به جملات مهم استخراج شده، ۴- مرتب‌سازی توصیف‌های شرکت‌کنندگان و مفاهیم مشترک در دسته‌های خاص، ۵- تبدیل تمامی عقاید

استنتاج شده به توصیف‌های جامع و کامل، ۶- تبدیل توصیف‌های کامل پدیده به یک توصیف واقع‌گرایانه و مختصر و ۷- اعتبارسنجی نهایی

شرکت‌کنندگان در این پژوهش ۱۷ نفر بودند که در دامنه سنی ۱۴ تا ۱۸ سال با میانگین سنی تقریباً ۱۶ سال و انحراف استاندارد ۱/۶۳ قرار داشتند و در پایه‌های تحصیلی هشتم تا دوازدهم مشغول به تحصیل بودند. اطلاعات جمعیت‌شناختی شرکت‌کنندگان در جدول ۱ ارائه شده است.

جدول ۱
اطلاعات جمعیت‌شناختی نوجوانان در پژوهش

کد شرکت‌کننده	سن	پایه کلاسی	جنسیت
۱	۱۵	نهم	دختر
۲	۱۶	دهم	پسر
۳	۱۸	دوازدهم	دختر
۴	۱۷	یازدهم	پسر
۵	۱۴	هشتم	پسر
۶	۱۴	هشتم	پسر
۷	۱۴	هشتم	پسر
۸	۱۸	دوازدهم	دختر
۹	۱۸	دوازدهم	دختر
۱۰	۱۷	یازدهم	دختر
۱۱	۱۷	یازدهم	دختر
۱۲	۱۴	هشتم	دختر
۱۳	۱۴	هشتم	دختر
۱۴	۱۷	یازدهم	پسر
۱۵	۱۷	یازدهم	پسر
۱۶	۱۷	یازدهم	پسر
۱۷	۱۸	دوازدهم	پسر

یافته‌ها

پس از تحلیل داده‌ها دو مضمون اصلی و ۱۰ مضمون فرعی استخراج شد که می‌تواند نشان‌دهنده تجارب نوجوانان باشد. در جدول ۲ مضمون اصلی و فرعی استخراج شده از پژوهش به طور خلاصه آمده

است.

جدول ۲

مضامین استخراج شده از مصاحبه‌ها

مضمون اصلی	مضمون فرعی
عوامل امیددهنده	۱. امنیت روانی در خانواده
	۲. مثبت‌نگری و هدفمندی
	۳. مهاجرت
عوامل ناامیدکننده	۴. گروه دوستان
	۱. شرایط اجتماعی
	۲. وضعیت اقتصادی
	۳. محدودیت‌ها
	۴. رسانه و مقایسه‌گری
	۵. بی‌هدفی و بی‌انگیزگی
	۶. آینده شغلی

مضمون فرعی ۲

مثبت‌نگری و هدفمندی: برخی گزاره‌های حمایت‌کننده این مضمون فرعی شامل این موارد است:

باید پله پله سعی کنم امید رو تو خودم حفظ کنم (۱).

من آدم با استعدادی هستم و نمی‌خوام استعدادامو بسوزونم (۲).

من پنجاه/پنجاه امیدوارم اون قسمتش که امیدوارم چیزهایی هست که خودم ایجاد می‌کنم اون قسمتش که امیدوار نیستم عواملی هست که از دست من خارجه و به جایی که زندگی می‌کنم ربط داره (۱۰).
اگه بشینم و هیچ کاری نکنم به جایی نمی‌رسم (۱۱).

حتی یه دلخوشی کوچیک رو برای خودم بزرگ می‌کنم تا ناامیدی رو دور کنم (۱۲).

وقتی به آینده فکر می‌کنم و رو برنامه‌ریزیام تمرکز می‌کنم و طبق اونا حرکت می‌کنم به آینده امیدوارتر می‌شم (۱۶).

چون قراره یه بار زندگی کنم نمی‌خوام با بی هدفی روزام بگذره (۱۷).

مضمون فرعی ۳

مهاجرت: برخی گزاره‌های حمایت‌کننده این مضمون فرعی شامل موارد زیر است:

چیزی که واقعاً می‌دونم حتماً انجامش می‌دم مهاجرتم و به من خیلی انگیزه می‌ده (۱).

وقتی به این فکر می‌کنم که می‌خوام مهاجرت کنم و از ایران برم، منو امیدوار می‌کنه (۳).

مهاجرت یه حس فرار به آدم می‌ده و می‌دونی که هر چقدرم شرایط بده می‌تونی بری به یه جای بهتر (۷).

فکر می‌کنم اگه تلاش کنم تو ایران سخت‌تر به نتیجه می‌رسم، ولی خارج با توجه به تلاشم راحت‌تر می‌تونم به هدفهام برسم (۸).

من هدفم اینه که برم خارج به همین خاطر من

مضمون اصلی ۱: عوامل امیددهنده

یکی از مضمون‌های اصلی استخراج شده، عوامل امیددهنده بود که شامل مضمون‌های فرعی امنیت روانی در خانواده، مثبت‌نگری و هدفمندی، مهاجرت و گروه دوستان بود. این مضمون‌ها در پاسخ به سؤالاتی بود مبنی بر اینکه «وقتی به آینده فکر می‌کنید چه چیزهایی شما را امیدوار و با انگیزه می‌کند؟»

مضمون فرعی ۱

امنیت روانی در خانواده: برخی گزاره‌های حمایت‌کننده این مضمون فرعی شامل موارد زیر است:

مامانم منو درک می‌کنه و مثل یه دوسته، و منم راحت می‌تونم حرفامو بهش بگم (۱).

یکی از چیزایی که منو امیدوار می‌کنه پدرم مادرم هستن و من نمی‌خوام دل اونارو بشکنم (۳).

وقتی خانوادم تشویقم می‌کنن برای کاری که علاقه دارم با انگیزه‌تر و امیدوارتر می‌شم (۱۲).

پدرو مادرم آدمایی هستن که حمایت می‌کنن و بهترین خودشونو برام گذاشتن به خاطر اونا هم که شده من بیشتر تلاش می‌کنم تا به چیزی که می‌خوام برسم (۱۶).

باید از جوونهایی که ایران هستن بیشتر تلاش کنم من
باید دو برابر تلاش کنم تا به خارج برسم (۱۶).

آزادی انتخاب محل زندگی حس خوبی می‌ده
اینجارو خودت برای زندگی انتخاب نکردی ولی با
مهاجرت حق انتخاب محل زندگی رو داری (۱۷).

مضمون فرعی ۴

گروه دوستان: برخی گزاره‌های حمایت‌کننده
این مضمون فرعی شامل این موارد است:
با رفیق‌ام که هستیم خوش می‌گذره، دور
می‌زنیم می‌گیم و می‌خندیم (۶).
رفتن بیرون و وقت گذرونی با دوستانم دوست
دارم (۵ و ۸).

من و دوستم خیلی به هم وابسته‌ایم و همه
کارمونو با هم می‌کنیم، با هم باشگاه می‌ریم و
درس‌مونم با هم می‌خونیم خانواده هامونم با هم
خوبن (۱۲).

من قبلاً ناامید بودم از یه سال پیش که با
دوستای جدید تو مدرسه آشنا شدم و باهاشون می‌ریم
بیرون یا خونه‌های هم، درس می‌خونیم، گیم بازی
می‌کنیم، خیلی امیدم بیشتر شده (۱۴).

همراهی با دوستانم که مثل من فکر می‌کنن و
موفقن، باعث روشن شدن مسیر زندگی‌م و حس خوب
می‌شه (۱۷).

مضمون اصلی ۲: عوامل ناامیدکننده

یکی از مضمون‌های اصلی استخراج شده از این
پژوهش، عوامل ناامیدکننده بود که شامل مضمون‌های
فرعی شرایط اجتماعی، وضعیت اقتصادی، محدودیت‌ها،
رسانه و مقایسه‌گری، بی‌هدفی و بی‌انگیزگی و آینده
شغلی بود. این مضمون‌ها در پاسخ به سوالاتی بود
مبنی بر اینکه «وقتی به آینده فکر می‌کنید چه
چیزهایی شما را ناامید می‌کند؟»

مضمون فرعی ۱

شرایط اجتماعی: برخی گزاره‌های حمایت‌کننده
این مضمون فرعی شامل این موارد است:
هیچی تو اینجا راحت نیست حتی یه مطلب
علمی می‌خوای پیدا کنی با محدودیت مواجهی ارتباط

ما با دنیا یه جورایی قطعه (۳).

رفتار معلما و کادر مدرسه مناسب نیست و نمی‌شه
ارتباط خوب برقرار کرد (۵).

همش می‌ترسم که مدرسه رو شیمیایی بزنن،
این چیزا ترس تو دل ما می‌ندازه (۷).

بعضی وقتا احساس نومیدی و غمگینی می‌کنم
به خاطر اوضاع اجتماع، یکسری از اخبار رو که
می‌بینم ناامید می‌شم. مشکلات اجتماعی که هستن
برای من پررنگتره و دائم بهش فکر می‌کنم و باعث
ناامیدیم می‌شه (۸).

ما بدون فیلتر شکنا فلجیم (۹).

با تمام سختی درس می‌خونیم آخرشم یه
عده که سهمیه دارن بدون زحمت می‌رن به بهترین
دانشگاهها (۱۱).

کنکور خیلی سخته تو ایران هر چقدرم زحمت
می‌کشی آخرشم به اون چیزی که می‌خوای
نمی‌رسی (۱۵).

من به عنوان جوون نمی‌تونم راحت با غیر
هم‌جنسم ارتباط داشته باشم انگار بسترش فراهم
نیست (۱۷).

مضمون فرعی ۲

وضعیت اقتصادی: برخی گزاره‌های حمایت‌کننده
این مضمون فرعی شامل این موارد است:

وقتی اوضاع اقتصادی ایران رو می‌بینم ناامید
می‌شم می‌خوام برم خارج که به شغلی برسم که مطمئن
باشم تو آینده تأمین‌ام و یه حداقل‌هایی رو دارم (۱).

درس خوندن عاقبت نداره من می‌خوام برم
فروشنده‌گی کنم شرایطش بهتره (۲).

من ورزشو خیلی دوس دارم و براش خیلی تلاش
می‌کنم، بعضی وقتا می‌ترسم که نتونم ادامه بدم و
خانوادم از پس هزینه‌های باشگاه نتونن بر بیان الان
یه جورى شده که همه وضعشون خراب شده (۴).

بابای من با یه شغل ساده تونست خونه بخره
من تا ۴۰ سالگی هم کار کنم نمی‌تونم خونه بخرم
و ازدواج کنم (۶).

هدف من از درس خوندن مالی هستش، می‌خوام

پولدار بشم، الان پول مهمتره (۷).

شرایط بعضی وقتا آنقدر رو من تأثیر می‌ذاره که من با این سنم روزایی شده که به فقر مطلق خانوادم فکر کردم.... هدفم از اینکه که برم خارج اینه که به شغلی برسم که که مطمئن بشم تو آینده تامین‌ام، بتونم خونه بخرم، ماشین بخرم، حقوق مناسبی داشته باشم (۸).

تلاش می‌کنم تا به جایی برسم و دست بابامو بگیرم (۱۲).

تو این مملکت نمی‌شه خیلی تفریح کرد، با این اوضاع مالی گاهی اوقات سخته (۱۶).
انگار کشور و تمام امکانات و منابع برای یه عده خاصه (۱۷).

مضمون فرعی ۳

محدودیت‌ها: برخی گزاره‌های حمایت‌کننده این مضمون فرعی شامل این موارد است:

من به عنوان یه دختر وقتی می‌خوام پیام بیرون همش درگیر اینم که اینو بیوشم، اینو نیوشم، من دوست دارم مثل هم نسلای خودم لباس بیوشم ولی یه سری محدودیت‌ها نمی‌ذاره، این چیزا برای من خیلی خوشایند نیست (۳).

هر چی که باعث می‌شه یه کم حال ما خوب شه رو ازت دریغ می‌کنن کلا با جمع مختلط مخالفن فرق نداره کجا باشه، تماشاگر فوتبال باشی یا جمع دوستانه (۹).

خیلی وقتا تو فضای مدرسه که همه دخترن بازم به پوشش ما گیر می‌دن فضای مدرسه اصلا خوب نیست ما فقط سعی می‌کنیم که این دوره رو تموم کنیم (۱۲).

خیلی چیزا برای زن‌ها محدودیت داره و نمی‌تونن تو اون زمینه‌ها فعال باشن از مسابقات ورزشی تا خوانندگی این جوریه که با خودت میگی من حتی به کارمم علاقه داشته باشم تلاش کنم نمی‌تونم تو جامعه جا بگیرم (۱۳).

سربازی خیلی ذهنمو مشغول می‌کنه، می‌خوام تا جایی که می‌شه برم دانشگاه تا بابام به سن ۶۰

سالگی برسه و معاف بشم (۱۴).

مدرسه خیلی چیز جالبی نیست، هی بهت گیر می‌دن، ۱۵۰ تومن پول آرایشگاه می‌دی، ولی تو مدرسه که می‌ری می‌گن باید دوباره موهاتو کوتاه کنی و نمره انضباطتم کم می‌کنن (۱۵).
اینجا ما هیچ سرگرمی نداریم حتی یه اینترنت آزاد نداریم (۱۶).

مضمون فرعی ۴

رسانه و مقایسه‌گری: برخی گزاره‌های حمایت‌کننده این مضمون فرعی شامل این موارد است:
اونقدری که تو مدرسه‌های ایران فشار میارن و درس سخته جاهای دیگه اونجوری نیست (۵).

من وقتی خودمو با دختر عموم که ایران نیست مقایسه می‌کنم و اینکه اون چه دغدغه‌هایی داره و چه جور زندگی می‌کنه ناامید می‌شم (۸).

وقتی تو فیلما جو مدرسه‌های خارجو با اینجا می‌سنجم می‌بینم که مدیرا و معلمان ما خیلی فشار میارن (۹).

وقتی میری اینستاگرام و شرایط خودت با بعضی از هم سنات مقایسه می‌کنی افسرده می‌شی (۱۱).

وضعیت هم سنای خودم منو خیلی ناامید می‌کنه وقتی یه نوجوون تو یه کشور دیگه رو می‌بینم و اینکه اونا چه دلایلی برای زندگی دارن و ما چه دلایلی برای زندگی داریم (۸ و ۱۷).

مضمون فرعی ۵

بی‌هدفی و بی‌انگیزگی: برخی گزاره‌های حمایت‌کننده این مضمون فرعی شامل این موارد است:
آینده برام مبهمه کسی نمی‌دونه چه اتفاقی قراره بیفته همه چی بستگی به شرایط کشور داره (۱).
من آدم امیدواری نیستم، خیلی وقتا می‌مونم که آیا هدفی برای زندگیم دارم یا نه؟ آینده قراره چه جور باشه، چه جوری پول دربیارم، با این اوضاع که هر روز همه چی گرون‌تر می‌شه، من چه آینده‌ای دارم؟ (۵).

بیشترین چیزی که اذیتم می‌کنه اینه که من نمی‌تونم مطمئن قدم بردارم (۸).

الان یه شرایطی برای نوجوونا به وجود آوردن که یه نوجوون دلش نمی‌خواد از خواب بیدارشه و دلش می‌خواد بمیره (۹).

وقتی به همه چی نگاه می‌کنم می‌بینم چیزی نیست که خیلی دوستش داشته باشم انگار همه چی تو سطحه چیزی که خیلی دوستش داشته باشی و بخوای هدف قرار بدی نیست، همین جوری فقط ادامه می‌دم (۱۳).

می‌خواهم خوشحال باشم ولی وقتی فکرمون گرفتس، سر درس، سر آینده، ۲ ریال نمی‌ارزه اون شادی که می‌کنیم رو مخته (۱۶).
اصلاً چرا من اینجا به دنیا اومدم (۱۷).

مضمون فرعی ۶

آینده شغلی: برخی گزاره‌های حمایت‌کننده این مضمون فرعی شامل این موارد است:

من به موسیقی علاقه دارم ولی بازار کارش تو ایران خیلی خوب نیست، الان می‌خوام مهندسی بخونم ولی بعداً حتماً می‌خوام که موسیقی تو زندگیم نقش پررنگی داشته باشه (۷).

رشته‌ای که می‌خونم رشته‌ای نیست که من علاقه داشته باشم، رشته‌ای هست که بازار کارش خوبه (۱۱).

من دوست داشتم یه رشته هنری رو دنبال کنم و برم تو حیطه هنر ولی درآمد آنچنانی نداره و ترجیح دادم که برم یه رشته دیگه (۳).

با این شرایط هر چقدرم درس بخونی کار پیدا کردن سخته، آخرشم باید تاکسی برونی (۲).
من نمی‌خوام ادامه تحصیل بدم با درس نخوندن مشکلی برام پیش نیاد، درس بخونی آخرش بازم بیکاری (۴).

بحث

این پژوهش با هدف تبیین پدیدارشناسانه تجارب زیسته نوجوانان ایرانی از امید به آینده انجام شد. یافته‌ها به‌صورت غیرمستقیم با نتایج پژوهش‌های اسکندری پیله‌رو و دیگران (۲۰۱۹)، فریزر و دیگران (۲۰۲۱)، کاشی

وابارا و دیگران (۲۰۲۲)، کمبری و فولادچنگ (۲۰۱۶)، کمبری‌زیا و دیگران (۲۰۲۳) و هاشمیان و دیگران (۲۰۲۲) همسو بود.

با توجه به اهداف این پژوهش که درصدد بررسی مفهوم امید به آینده و عوامل موثر بر آن از منظر نوجوانان بود، با مصاحبه و استخراج مضامین دو دسته عامل به‌دست آمد: الف) امیددهنده یعنی عواملی که در نوجوانان منجر به ایجاد امید و شوق به فعالیت می‌شود و ب) ناامیدکننده یعنی عواملی که منجر به ناامیدی و از بین رفتن انگیزه می‌شود. از این‌رو تجربیات نوجوانان در دو مضمون اصلی و ۱۰ مضمون فرعی تحلیل شد.

از مضمون اصلی اول یعنی عوامل امیددهنده، ۴ مضمون فرعی استخراج شد. یکی از مضمون‌های فرعی این پژوهش، امنیت روانی خانواده بود. بی‌شک برخورداری از یک خانواده حمایتگر، پشتیبان و با روی آورد مثبت و مشوق می‌تواند سهم زیادی در ایجاد امید و انگیزه برای فرزندان داشته باشد. در این راستا اسنایدر و دیگران (۲۰۰۲) امید را به معنای حمایت‌شدن از سوی خانواده و دیگران تعریف و تأکید کرده‌اند که امید در تسریع بهبود بیماری‌ها نقش دارد. اهمیت حمایت و امنیت روانی خانواده در حدی است که فاریداف و دیگران (۲۰۲۱) برنامه آموزشی با عنوان امید خانواده را در راستای بهبود امید در فرزندان تدوین کردند و به این نتیجه رسیدند که تدارک جو روانی امن و حمایتگر از طرف والدین سهم بزرگی در ایجاد امید و هدفمندی در فرزندان دارد. نهاد خانواده محلی برای شکل‌گیری شخصیت و پایه‌گذاری بنیان فردی به‌شمار می‌رود و می‌تواند بستر مساعدی برای افزایش امید به آینده نوجوانان شود؛ نوجوانانی که در خانواده‌هایی پرورش یافته‌اند که اطمینان و اعتماد لازم در راه رسیدن به اهداف در آن‌ها نهادینه شده از امید به آینده بیشتری برخوردارند (ژنگ و دیگران، ۲۰۲۳).

مضمون دیگری که استخراج شد مثبت‌نگری و هدفمندی بود. امید به آینده با جهت‌گیری ذهنی و

گروه دوستان احساس لذت و مثبتی را تجربه می‌کنند. داشتن اهداف، برنامه‌ها و انگیزه‌های مشترک مانند نوع ورزش، تفریحات و علایق می‌تواند در ایجاد امید از جانب گروه دوستان مؤثر باشد (جاکوبسن و دیگران، ۲۰۲۲). همچنین در مصاحبه با این نوجوانان آشکار شد وجود افراد هم‌سنی که بتوان با آنان صحبت کرد و از جانب آنان درک و به تبادل احساسات پرداخت، نقش مهمی در امید نوجوانان دارد.

مضمون اصلی دیگر این پژوهش، عوامل ناامیدکننده نامگذاری شد که شامل ۶ مضمون فرعی شرایط اجتماعی، وضعیت اقتصادی، محدودیت‌ها، رسانه و مقایسه‌گری، بی‌هدفی و بی‌انگیزگی و آینده‌شغلی بود. به عبارت دیگر این ۶ مؤلفه به عنوان عواملی قلمداد شدند که به زعم نوجوانان در پژوهش، امید و انگیزه آنان برای آینده را کاهش می‌هد.

در تبیین مضمون فرعی شرایط اجتماعی می‌توان گفت شرایط و مصائب اجتماعی، امید به آینده نوجوانان را تحت تأثیر قرار می‌دهد و تنگناهایی که به‌وجود می‌آید با سلب پویایی کافی آن‌ها، باعث بی‌انگیزگی می‌شود. در فضایی که نوجوان نسبت به شرایط جامعه معترض است با اتخاذ تصمیماتی که در پاسخ به بی‌اعتمادی موجود در جامعه شکل گرفته، از پذیرش نقش خود و برآوردن انتظاراتی که در راستای پیشرفت جامعه است سر باز می‌زند که سبب کم‌رنگ شدن تعهد او می‌شود (پاراموس و دیگران، ۲۰۲۳). هوپ و دیگران (۲۰۲۳) معتقدند امیدواری نوجوانان نسبت به آینده مشروط به بهبود شرایط عمومی جامعه است و در جوامعی که دچار چالش‌های کلان ساختاری هستند و نوبدی بر جامعه سایه می‌افکند میزان ناامیدی در آن گسترده‌تر است.

وضعیت اقتصادی که به عنوان مضمون فرعی دیگر استخراج شد اشاره به این مطلب دارد که بی‌ثباتی اقتصادی و شکل‌گیری غول‌های اقتصادی و نابرابری‌ها و چشم انداز ناامیدکننده رشد اقتصادی و جولان فقر، همگی حکایت از شرایط بد اقتصادی دارد که باعث نگرانی‌ها و اضطراب نوجوانان از مواجهه با

نگرشی افراد ارتباط قابل توجهی دارد. به این معنا که برداشت و تلقی مثبت از شرایط می‌تواند به شکل‌گیری امید به آینده در مسیری متعادل و پایدار کمک کند؛ به بیان ساده‌تر برای داشتن امید، بهره‌گیری از سبک تفکر مثبت و پیشرفت‌گرا لازم است و افراد امیدوار را باید از منظر اهداف خود و تلاش برای دستیابی به آن شناخت. همچنین افراد با امیدواری بالا هدفمندترند و مسیرهای کارآمدی را برای رسیدن به اهداف مورد نظر ایجاد می‌کنند و مطمئن هستند که مسیرهای انتخابی، آن‌ها را به سمت اهداف مورد نظرشان خواهد رساند (راتنر و دیگران، ۲۰۲۳). این افراد اعتماد بیشتری به توانمندی‌هایشان دارند (گاتلود و دیگران، ۲۰۲۳). در این راستا، در زمان انجام مصاحبه‌های پژوهش مشخص شد، نوجوانان دارای هدف و انگیزه مثبت برای آینده، امیدوارتر بودند و تلاش بیشتری برای تغییر و پیشرفت خود داشتند.

مضمون دیگری که استخراج شد مهاجرت بود. پدیده مهاجرت هر چند مربوط به کشور خاصی نیست و در سطح جهانی مطرح است، اما اغلب در کشورهای در حال توسعه رواج بیشتری دارد و از جمله پدیده‌هایی است که عمدتاً متأثر از تغییرات ساختاری و تکنولوژی است (جانتن و دیگران، ۲۰۱۵). در زمان مصاحبه با نوجوانان پژوهش، مهاجرت از کشور و اقامت در کشوری که امکانات و شرایط بهتری برای پیشرفت دارد به عنوان عامل امیددهنده شناسایی شد. به علاوه مشخص شد اگرچه پذیرش دوری از خانواده و اقامت در کشوری غریب برایشان سخت و طاقت فرسا خواهد بود، اما می‌توانند رابطه معنادار بین تلاش و رسیدن به نتیجه را در آن کشورها بهتر ببینند.

گروه دوستان نیز به عنوان دیگر مضمون فرعی شناسایی شد. این یافته با نظریه‌های روان‌شناسان تحولی که دوره نوجوانی را دوره ارتباط‌گیری با گروه دوستان و همسالان می‌دانند، هم راستا است. در این دوران نوجوان هیجانات خود را با گروه دوستان به اشتراک گذاشته و بودن در مسیر گروه دوستان را خوشایند می‌داند. نوجوانان معمولاً با گذراندن زمان با

این پدیده می‌شود. رشد روزافزون تورم و ناتوانی در برآورده کردن نیازها در سطح خانواده و فردی، برای نوجوان درآورد است که با تلاش بیشتر نیز آنان را در رفع نیازهای اقتصادی‌شان، ناکام می‌گذارد. به‌علاوه ایجاد فاصله طبقاتی روبه افزایش و ترویج سبک‌زندگی متفاوت منجر به شکل‌گیری نارضایتی در آنان می‌شود و می‌تواند سطح امید به آینده را کاهش دهد. در این راستا در پژوهش امیرخان‌نژاد و دیگران (۲۰۱۵) مشخص شد رابطه معناداری بین فقر اقتصادی و کاهش امید به آینده در دانشجویان وجود دارد.

مضمون فرعی دیگر، محدودیت‌ها بود که در مصاحبه با نوجوان استخراج شد. این مضمون اشاره به محدودیت‌هایی دارد که برای نوجوانان دغدغه شده است. محدودیت در نوع پوشش و آرایش، نبود تفریحات و سرگرمی متناسب با دوره نوجوانی، نبود فضای ارتباط با جنس مخالف، فضای آموزشی فاقد انعطاف و وضع قوانین سرسختانه دسترسی به شبکه‌های ارتباط جمعی و مجازی از جمله مسائلی بود که نوجوانان به آن‌ها اشاره کردند. یکی دیگر از مضمون‌های فرعی عوامل ناامیدکننده نوجوانان، رسانه و مقایسه‌گری بود. رسانه‌ها تأثیر و نفوذ پر دامنه‌ای را بر افکار، عقاید و نگرش‌های نوجوانان دارد و سبک زندگی متفاوتی را ترویج می‌کند. ایجاد مصرف‌گرایی، مدگرایی و تجمل‌گرایی از جمله مهمترین مسائلی است که می‌تواند سبک‌زندگی و تفکر یک نوجوان را تحت تأثیر قرار دهد و سطح نیازها و خواسته‌های آنان را تغییر دهد. نکته قابل توجه در این تغییرات نقش پر رنگ رسانه‌ها و شبکه‌های اجتماعی و مجازی است که سرعت این تغییرات و انتقال را به شدت افزایش داده و می‌تواند کوچکترین تحولات اجتماعی، اخبار، اختراعات و محصولات را به افراد منتقل و مخابره کند. براساس مصاحبه‌های انجام‌شده در این پژوهش، نوجوانانی که زمان زیادی را در این شبکه‌ها سپری می‌کنند به‌شدت متأثر از این نوع سبک‌زندگی می‌شوند و شرایط خود را با دیگر همسالان در سایر کشورها و شهرها مقایسه می‌کنند و در صورت وجود تفاوت زیاد در سبک زندگی خود از

لحاظ اجتماعی و اقتصادی، احساس یاس و ناامیدی به آینده را تجربه می‌کنند.

مضمون فرعی دیگر، بی‌هدفی و بی‌انگیزگی بود. دوره نوجوانی دوره ابهام و سردرگمی نسبت به خود، آینده و دیگران است و از این‌رو نوجوان دوگانگی زیادی را تجربه می‌کند (راتنر و دیگران، ۲۰۲۳). این نکته زمانی که در جامعه مشکلات اجتماعی و اقتصادی روبه افزایش و نوجوان در حال مقایسه خود با دیگر نوجوانان است، ناامیدی بیشتری را شکل می‌دهد. به عبارت دیگر فقدان هدف و نبود شرایط اقتصادی و اجتماعی تسهیل‌کننده دستیابی به آن اهداف، هر کدام می‌تواند شکل‌دهنده یک چرخه بی‌انگیزگی و بی‌هدفی در نوجوانان باشد. یکی دیگر از عوامل منفی تأثیرگذار بر امید به آینده نوجوانان آینده شغلی است. در تبیین این یافته می‌توان عنوان کرد که ابهام، ترس و اضطراب از آینده شغلی مسائلی است که تعداد زیادی از نوجوانان با آن روبرو هستند که پیامدهای پایداری بر نوجوانان در طول زندگی آنان دارد. نوجوانانی که در مرحله انتخاب رشته تحصیلی بوده و دغدغه‌های اقتصادی دارند، ابهام از آینده نامشخص شغلی را بیش از پیش تجربه می‌کنند. عدم علاقه به رشته تحصیلی، بازار ناپایدار شغلی برخی رشته‌ها و عدم تعادل در آموزش عالی و بازار کار، یافتن شغل مناسب برای نوجوانان را به دغدغه پررنگی تبدیل می‌کند. این نوجوانان برزخ انتخاب و تحصیل در رشته تحصیلی مورد علاقه و موفقیت شغلی در رشته‌های دیگر، دوران سختی را تجربه می‌کنند که غالباً فراتر از توان یک نوجوان است. از طرف دیگر عدم سامان‌دهی مناسب و منظم مشاغل توسط سازمان‌های متولی امر اشتغال در کشور، یأس بیشتری از آینده شغلی را پدید آورده است.

هدف پژوهش حاضر روشن ساختن و درک تجربه زیسته نوجوانان از بیم و امیدها به واسطه تجارب مثبت و منفی از امید به آینده بود. با تکیه بر نتایج به دست آمده در پژوهش حاضر می‌توان بیان کرد نوجوان دارای نیازهایی است و برای هر نیاز باید پاسخی مناسب در نظر گرفت. نیازی که برخی

Journal of Adult Nursing, 25(3), 298-311.

Eskandaripilehroud, S., NajafianPour, B., & Nezhad mohammad nameqi, A. (2019). Effectiveness of training positive thinking skills on self-esteem and life expectancy of orphan and irresponsible teenagers 12 to 17 years old. *Knowledge & Research in Applied Psychology*, 20(2), 24-33. [In Persian].

Faridav, U., Yusriadi, Y., & Saniv, A. (2021). The Family Hope Program (PKH) collective partnership among Beneficiary Families (KPM) for healthy living through the clean friday campaign. *Indian Journal of Forensic Medicine & Toxicology*, 15(2), 4623-4627.

Fraser, A. M., Bryce, C. I., Alexander, B. L., & Fabes, R. A. (2021). Hope levels across adolescence and the transition to high school: Associations with school stress and achievement. *Journal of Adolescence*, 91(7), 48-58.

Grewal, P. K., & Porter, J. (2007). Hope theory: A framework for understanding death studies. *Washington*, 31(2), 131-154.

Guthold, R., Carvajal-Velez, L., Adebayo, E., Azzopardi, P., Baltag, V., Dastgiri, S., ... & Requejo, J. (2023). The importance of mental health measurement to improve global adolescent health. *Journal of Adolescent Health*, 72(1), S3-S6.

Hope, E. C., Anyiwo, N., Palmer, G. J., Banales, J., & Smith, C. D. (2023). Sociopolitical development: A history and overview of a black liberatory approach to youth development. *American Psychologist*, 78(4), 484-490.

Hashemian, M., Namdari, K., & Abedi A. (2022). The effectiveness of hope-therapy on the dimensions of life quality and self-esteem of depressed adolescent girls. *Journal of Counseling Research Iranian Counseling Association*, 21 (81), 309-331. [In Persian].

Jantan, E., Falahi, M. A., & Seifi, A. (2015). The determinants of migration from developed and developing countries to the U.S. *Journal of Social Sciences Ferdowsi University of Mashhad*, 12(1), 167-196. [In Persian].

Jakobsson, M., Sundin, K., Högborg, K., & Josefsson, K. (2022). I want to sleep, but I can't: Adolescents' lived experience of sleeping difficulties. *The Journal of School Nursing*, 38(5), 449-458.

از طرف خود نوجوان، برخی از طرف خانواده و برخی از آنها توسط اجتماع و سازمان‌های مرتبط بایستی رفع شود که در صورت بی‌توجهی می‌تواند موجب آسیب به استعداد و توانایی این نسل و آینده کشور شود. این پژوهش به روش کیفی انجام شد و نتایج مطالعات کیفی قابل تعمیم به جامعه مورد مطالعه در شرایط مشابه است. بهرغم تلاش پژوهشگران، یکی از محدودیت‌های این پژوهش عدم دسترسی به دیگر نوجوانان با تنوع بیشتر فرهنگی و اجتماعی بود. به‌علاوه با توجه به اینکه مقرر بود از چالش‌های مرتبط با امید به آینده در نوجوانان اطلاعات جمع‌آوری شود در مراحل اولیه متقاعدسازی نوجوانان و خانواده‌های آنان تا حدی دشوار و زمان‌بر بود. با توجه به اینکه در حال حاضر تعداد قابل توجهی از جمعیت کشور نوجوانان است، بنابراین، تدوین برنامه‌های جامع مشتمل بر نیازهای این گروه ضروری به نظر می‌رسد.

منابع

Abbaszadeh, M., Alizadeh Aghdam, M. B., Dolati A., & Mousavi, A. (2016). Studying the role of piety in increasing the hope for future among citizens of Azarshahr, Iran. *Journal of Religion and Health*, 4 (1), 47-56. [In Persian].

Abdollahi, A. (2020). Demographic and socioeconomic factors affecting hope for the future in Tehran. *Population Policy Research*, 6(1), 315-342. [In Persian].

Amirhkannejad, A. A., & Sabagh, S. (2015). The examination of the relationship between social alienation, economic poverty and beliefs with hope for the future in students of Islamic Azad University of Marand. *Sociological Studies*, 8(26), 7-19. [In Persian].

Chen, J., Huebner, E. S., & Tian, L. (2020). Longitudinal relations between hope and academic achievement in elementary school students, behavioral engagement as a mediator. *Learning and Individual Differences*, 78, (6), 10-18.

Crabtree, B. F. (1999). *Doing qualitative research*. London: Sage.

Chae, S. Y., & Kim, K. H. (2013). Physical symptoms, hope and family support of cancer patients in the general hospitals and long-term care hospitals. *Korean*

- jad, G. (2014). *Quantitative and qualitative research methods in educational sciences and psychology*. Tehran: Samt Publications. [In Persian].
- Paramos, A., Ferreira, C., Loureiro, F., & Charepe, Z. (2023). Adolescent hope in the context of nursing care: A scoping review. *Journal of Pediatric Nursing, 69*(17), 86-92.
- Ratner, K., Li, Q., Zhu, G., Estevez, M., & Burrow, A. L. (2023). Daily adolescent purposefulness, daily subjective well-being, and individual differences in autistic traits. *Journal of Happiness Studies, 24*(3), 967-989.
- Snyder, C. R., Shorey, H. S., Cheavens, J., Pulvers, K. M., Adams III, V. H., & Wiklund, C. (2002). Hope and academic success in college. *Journal of Educational Psychology, 94*(4), 820-828.
- Somers, C. L., Gill-Scalucci, S., Flett, G. L., & Nepon, T. (2022). The utility of brief mattering subscales for adolescents: Associations with learning motivations, achievement, executive function, hope, loneliness, and risk behavior. *Journal of Psychoeducational Assessment, 40*(1), 108-124.
- Wu, J., Zhao, L., Wang, M., Gu, J., Wei, W., Li, Q., & Miao, Y. (2022). Guardians' willingness to vaccinate their teenagers against COVID-19 in China: A national cross-sectional survey. *Journal of Affective Disorders, 299* (17), 196-204.
- Zheng, L., Meng, H., Wang, S., Liang, Y., Nie, R., Jiang, L., & Zhou, N. (2023). Adolescents' Family Socioeconomic Status, Teacher-Student Interactions, and Career Ambivalence/Adaptability: A Three-Wave Longitudinal Study. *Journal of Career Development, 50*(2), 445-464.
- Zhu, H., Xu, S., Wang, M., Shang, Y., Wei, C., & Fu, J. (2022). Effect of hope therapy on fertility stress and pregnancy rate in infertile patients undergoing intrauterine insemination. *American Journal of Translational Research, 14*(6), 43-53.
- Zia, K., Raza, H., Arshad, B., Zia, K., Shah, I., & Qazi, Z. (2023). Impact of distraction techniques on adolescents' hope and resilience: An intervention-based study. *Journal of Positive School Psychology, 10*(15)-10-18.
- Karamidolatsha, P., Taghvaeinia, A., & Nikdel, F. (2019). Fundamental psychological needs and subjective well-being: The mediating role of hope and future perspective. *Journal of Psychological Science, 18*(82), 1151-1163. [In Persian].
- Kamari, S., & Fooladchang, M. (2016). Effectiveness of spirituality therapy training based on positivity on life expectancy and life satisfaction in adolescents. *Research in Clinical Psychology and Counseling, 6*(1), 5-23. [In Persian].
- Kashiwabara, T., Fujiwara, T., Doi, S., & Yamaoka, Y. (2022). Association between hope for the future and academic performance in adolescents: Results from the K-CHILD study. *International Journal of Environmental Research and Public Health, 19*(19), 11-18.
- Mardanifar, F., Zahirinia, M., & Rastegar, Y. (2019). Social capital and hope for the future among students (study of Bandar Abbas Universities). *Social Capital Management, 6*(1), 85-104. [In Persian].
- Moradi, A., & Safarian, M. (2018). Study of the relationship between social capital and future hope with the apathy of the youth: A study of the city of Kermanshah. *Social Capital Management, 5*(3), 385-410. [In Persian].
- Mascaro, N., & Rosen, D. H. (2005). Existential meaning's role in the enhancement of hope and prevention of depressive symptoms. *Journal of Personality, 73*(4), 985-1014.
- Meadows, L. A., Kaslow, N. J., Thompson, M. P., & Jurkovic, G. J. (2005). Protective against suicide attempt risk among African American women experiencing intimate partner violence. *American Journal of Community Psychology, 36*(1-2), 106-121.
- Miller, K. E., Koppenol-Gonzalez, G. V., Jawad, A., Steen, F., Sassine, M., & Jordans, M. J. (2020). A randomised controlled trial of the I-deal life skills intervention with Syrian refugee adolescents in Northern Lebanon. *Intervention, 18*(2), 119-128.
- Nasr, A., Parhehi, H., Pak Sarasht, M., Kiamenesh, A., Bagheri, K., Shahmsaz, M., Delawar, A., & Khoynesh